ACADEMIC SPECTRUM

2026-yil 2-son

Ilmiy-metodik jurnal
Научно методический журнал
Scientific and Methodical Journal

ISSN
3093-9089

Buxoro - 2026

ACADEMIC SPECTRUM

Ilmiy-metodik jurnal
Научно методический журнал
Scientific and Methodical Journal

№ 2-Son 2026-yil

Jurnal O‘zbekiston Respublikasi Buxoro viloyat Axborot va Ommaviy komunikatsiyalar boshqarmasi tomonidan 2025-yil 26-dekabrdagi №1273056 sonli guvohnoma bilan ro‘yxatga olingan

BOSH MUHARRIR:
Axmadov Nazirjon Rahmat o‘g‘li
Psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
TAHRIRIYAT KENGASHI A’ZOLARI

Кулешов Валерий Владимирович - pedagogika fanlari doktori, professor Rossiya Fanlar akademiyasining akademigi (Ukraina).

Andriyenko Yelena Vasilyevna - pedagogika fanlari doktori, professor (Novosibirsk davlat pedagogika universiteti Fizika, matematika, axborot va texnologiya ta’limi instituti, Novosibirsk, Rossiya).

Romm Tatyana Aleksandrovna - pedagogika fanlari doktori, professor (Novosibirsk davlat pedagogika universiteti Tarix, gumanitar va ijtimoiy ta’lim instituti, Novosibirsk, Rossiya).

Olimov Shirinboy Sharofovich — pedagogika fanlari doktori, professor (Buxoro davlat universiteti “Pedagogika” kafedrasi mudiri).

Zaripov Lochin Rustamovich - pedagogika fanlari doktori (DSc), professor (O’zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy ta’limni rivojlantirish ilmiy-tadqiqot markazi, O’quv-uslubiy faoliyatni takomillashtirish boshqarma boshlig‘i).

Safarov Dilmurod Xalimovich - psixologiya fanlari doktori (DSc), professor (Navoiy viloyati pedagogik mahorat markazi Akademik faoliyat bo'yicha direktor o'rinbosari)

Nazarov Akmal Mardonovich - psixologiya fanlari doktori (DSc), professor (Buxoro davlat universiteti Yoshlar masalalari va ma`naviy-ma`rifiy ishlar bo`yicha birinchi prorektor).

Rustamov Shavkat Shuhrat o’g‘li - psixologiya fanlari doktori (DSc), dotsent (Buxoro davlat universiteti “Psixologiya” kafedrasi mudiri).

Ganjiyev Feruz Furqatovich - psixologiya fanlari doktori (DSc), dotsent (Buxoro davlat universiteti “Psixologiya” kafedrasi professori).

Ismatova Dilafruz Tuymuratovna - psixologiya fanlari bo’yicha falsafa doktori (PhD), (Buxoro davlat universiteti “Psixologiya” kafedrasi dotsenti).

Muxlisov Sodiqjon Saidjonovich - pedagogika fanlari bo’yicha falsafa doktori (PhD), (Buxoro davlat universiteti “Axborot tizimlari va raqamli texnologiyalar kafedrasi dotsenti).

Tilavov Muxtor Hasan o‘g‘li - psixologiya fanlari bo’yicha falsafa doktori (PhD), (Buxoro davlat universiteti “Psixologiya” kafedrasi dotsenti).

Mas’ul kotib:

Dehqonboyev Shohjahon Oybek o‘g‘li – Buxoro davlat universiteti Psixologiya kafedrasi o‘qituvchisi

EDITOR-IN-CHIEF:

Akhmadov Nazirjon Rahmat o‘g‘li — Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor.

MEMBERS OF THE EDITORIAL BOARD:

Valeriy Vladimirovich Kuleshov — Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Academician of the Russian Academy of Sciences (Ukraine).

Elena Vasilyevna Andrienko — Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Novosibirsk State Pedagogical University, Institute of Physics, Mathematics, Information and Technological Education, Novosibirsk, Russia).

Tatyana Aleksandrovna Romm — Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Novosibirsk State Pedagogical University, Institute of History, Humanities and Social Education, Novosibirsk, Russia).

Shirinboy Sharofovich Olimov — Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Bukhara State University, Head of the “Pedagogy” Department).

Lochin Rustamovich Zaripov — Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor (Research Center for the Development of Higher Education under the Ministry of Higher Education, Science and Innovations of the Republic of Uzbekistan, Head of the Department for Improvement of Educational and Methodological Activities).

Dilmurod Xalimovich Safarov — Doctor of Psychological Sciences (DSc), Professor (Navoi Regional Center for Pedagogical Excellence, Deputy Director for Academic Affairs).

Akmal Mardonovich Nazarov — Doctor of Psychological Sciences (DSc), Professor (Bukhara State University, First Vice-Rector for Youth Affairs and Spiritual-Educational Work).

Shavkat Shuhrat o‘g‘li Rustamov — Doctor of Psychological Sciences (DSc), Associate Professor (Bukhara State University, Head of the “Psychology” Department).

Feruz Furqatovich Ganjiyev — Doctor of Psychological Sciences (DSc), Associate Professor (Bukhara State University, Professor of the “Psychology” Department).

Dilafruz Tuymuratovna Ismatova — Doctor of Philosophy (PhD) in Psychological Sciences, Associate Professor (Bukhara State University, “Psychology” Department).

Sodiqjon Saidjonovich Mukhlisov — Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences, Associate Professor (Bukhara State University, “Information Systems and Digital Technologies” Department).

Muxtor Hasan o‘g‘li Tilavov — Doctor of Philosophy (PhD) in Psychological Sciences, Associate Professor (Bukhara State University, “Psychology” Department).

EXECUTIVE SECRETARY:

Dehqonboyev Shohjahon Oybek o‘g‘li — Lecturer, Department of Psychology, Bukhara State University.

ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР:

Ахмадов Назирджон Рахмат угли — доктор философии по психологии (PhD), доцент.

ЧЛЕНЫ РЕДАКЦИОННОГО СОВЕТА:

Кулешов Валерий Владимирович — доктор педагогических наук, профессор, академик Российской академии наук (Украина).

Андриенко Елена Васильевна — доктор педагогических наук, профессор (Новосибирский государственный педагогический университет, Институт физики, математики, информационных и технологических наук, г. Новосибирск, Россия).

Ромм Татьяна Александровна — доктор педагогических наук, профессор (Новосибирский государственный педагогический университет, Институт истории, гуманитарных и социальных наук, г. Новосибирск, Россия).

Олимов Ширинбой Шарофович — доктор педагогических наук, профессор (Бухарский государственный университет, заведующий кафедрой «Педагогика»).

Зарипов Лочин Рустамович — доктор педагогических наук (DSc), профессор (Научно-исследовательский центр развития высшего образования при Министерстве высшего образования, науки и инноваций Республики Узбекистан, начальник управления совершенствования учебно-методической деятельности).

Сафаров Дилмурод Халимович — доктор психологических наук (DSc), профессор (Навоийский областной центр педагогического мастерства, заместитель директора по академической деятельности).

Назаров Акмал Мардонович — доктор психологических наук (DSc), профессор (Бухарский государственный университет, первый проректор по делам молодежи и духовно-просветительской работе).

Рустамов Шавкат Шухрат угли — доктор психологических наук (DSc), доцент (Бухарский государственный университет, заведующий кафедрой «Психология»).

Ганжиев Феруз Фуркатович — доктор психологических наук (DSc), доцент (Бухарский государственный университет, профессор кафедры «Психология»).

Исматова Дилафруз Туймуратовна — доктор философии (PhD) по психологическим наукам, доцент (Бухарский государственный университет, кафедра «Психология»).

Мухлисов Содикжон Саиджонович — доктор философии (PhD) по педагогическим наукам, доцент (Бухарский государственный университет, кафедра «Информационные системы и цифровые технологии»).

Тилавов Мухтор Хасан угли — доктор философии (PhD) по психологическим наукам, доцент (Бухарский государственный университет, кафедра «Психология»).

ОТВЕТСТВЕННЫЙ СЕКРЕТАРЬ:

Дехконбоев Шохжахон Ойбек угли — преподаватель кафедры «Психология» Бухарского государственного университета.

Shomurodova Nozima Baxriddin qizi
Navoiy innovatsiyalar universiteti
Ijtimoiy-gumanitar fanlar kafedrasi o‘qituvchisi

MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARDA TANQIDIY FIKRLASHNI RIVOJLANTIRISHDA XORIJIY TAJRIBALAR TAHLILI

Annotatsiya. *Maqolada AQSh, Finlandiya va Yaponiya maktabgacha ta’lim tizimlarida bolalarda tanqidiy fikrlashni rivojlantirish yondashuvlari qiyosiy tahlil qilimnфm. Har uch mamlakatning pedagogik metodlari, o‘yin va muammoli vaziyatlardan foydalanish usullari, bolaga beriladigan erkinlik darajasi va baholash tizimi solishtirish kabilar muhokama etilgan. Xorijiy ilg‘or tajribalarni milliy maktabgacha ta’limga moslashtirishning ahamiyati ta’kidlangan.*

Kalit so‘zlar: *maktabgacha ta’lim, tanqidiy fikrlash, xorijiy tajriba, o‘yin asosida o‘qitish, STEAM, bola markazidagi ta’lim, pedagog yondashuvi, qiyosiy tahlil.*

Аннотация. *В статье представлен сравнительный анализ подходов к развитию критического мышления у детей в системах дошкольного образования США, Финляндии и Японии. Сравниваются педагогические методы всех трех стран, методы использования игр и проблемных ситуаций, уровень свободы, предоставляемой ребенку, и система оценки. Подчеркивается важность адаптации передового зарубежного опыта к национальному дошкольному образованию.*

Ключевые слова: *дошкольное образование, критическое мышление, зарубежный опыт, игровое обучение, STEAM, ориентированное на ребенка образование, педагогический подход, сравнительный анализ.*

Abstract. *The article provides a comparative analysis of approaches to developing critical thinking in children in the preschool education systems of the USA, Finland and Japan. The pedagogical methods of all three countries, methods of using games and problem situations, the level of freedom given to the child, and the assessment system are compared. The importance of adapting foreign best practices to national preschool education is emphasized.*

Key words: *preschool education, critical thinking, foreign experience, game-based learning, STEAM, child-centered education, pedagogical approach, comparative analysis.*

Kirish. Maktabgacha ta’lim bolalarning intellektual, ijtimoiy va hissiy rivojlanishida muhim bosqich hisoblanadi. Dunyo tajribasiga nazar tashlaganda, har bir mamlakat maktabgacha ta’lim tizimini o‘zining ijtimoiy, madaniy va iqtisodiy sharoitlariga mos ravishda shakllantirganini ko‘rish mumkin. Masalan, Finlyandiya ta’lim tizimi erkin o‘yin va ijodkorlikka asoslangan bo‘lsa, Yaponiya maktabgacha ta’lim tizimi axloqiy tarbiya va jamiyat bilan uyg‘unlikda rivojlanish tamoyillariga tayangan. Buyuk Britaniya va AQShda esa maktabgacha ta’lim tizimida STEAM (fan, texnologiya, muhandislik, Art va matematika) yo‘nalishlariga alohida e’tibor qaratadi.

Adabiyotlar tahlili. Ushbu mavzu bo‘yicha xalqaro miqyosda bir nechta tadqiqotlar olib borilgan bo‘lib, ularning natijalari maktabgacha yoshdagi bolalarda tanqidiy fikrlashni rivojlantirishning muhim jihatlarini ochib beradi. Quyida ushbu sohada sezilarli yutuqlarga erishgan ayrim taniqli olimlarning ishlari va yondashuvlari ko‘rib chiqiladi. John Hattie ta’lim sohasidagi yetakchi olimlardan biri bo‘lib, o‘zining “Visible Learning” nomli ishida maktabgacha ta’limda tanqidiy fikrlash rivojlanishiga oid keng qamrovli meta-tahlilni taqdim etadi. Uning ta’kidlashicha, o‘qituvchilar bolalar bilan o‘zaro aloqani o‘rnatish orqali ularning o‘rganishni qo‘llab-quvvatlashi hamda o‘z-o‘zini baholash qobiliyatlarini rivojlantirishi kerak. Shuningdek, Hattie ta’kidlaganidek, o‘quvchilar o‘zlarining yutuqlariga erishishda faol ishtirok etishlari lozim bo‘ladi. [1,2].

Ellen Galinsky "Mind in the Making" asarida maktabgacha yoshdagi bolalar uchun tanqidiy fikrlashni shakllantirish yo‘llarini yoritib beradi. U bolalarning o‘sishi davomida turli qobiliyatlarni rivojlantirishga qaratilgan sakkizta asosiy mahorat (masalan, diqqatni jamlash, tanqidiy fikrlash, kommunikativ qobiliyatlar)ni ta’riflaydi. Galinskining so‘zlariga ko‘ra, maktabgacha ta’lim muassasalarida bolalar mantiqiy tahlil qilish va muammoni hal qilishni o‘rgatish zarur hisoblanadi.

Howard Gardner o‘zining mashhur bo‘lgan "Multiple Intelligences" nazariyasi bilan tanilgan. Uning fikricha, har bir bola o‘ziga xos aql turlari to‘plami ega bo‘lib, bu ular orasida farq qiluvchi xususiyatlardir. Gardner ta'kidlashicha, o‘qituvchilar tanqidiy fikrlashni rivojlantirish maqsadida o‘quvchilarning individual imkoniyatlaridan kelib chiqib darslarni tashkil etishi lozim. Bu g‘oyalar maktabgacha ta’lim jarayonida qo‘llanishi mumkin.

Carol Dweck o‘z tadqiqoti davomida “Growth Mindset” kontseptsiyasini ishlab chiqdi. Ushbu nazariyaga ko‘ra, odamlar o‘z qobiliyatlarining o‘zgarishi mumkinligini tushunishlari muhimdir. Maktabgacha ta’lim bosqichida o‘qituvchilar o‘quvchilarni qiyinchiliklarni yengishga undashi, shuningdek, ularni muvaffaqiyatsizlikdan emas, balki rivojlanish va o‘rganishdan iborat ekanligiga o‘rgatishlari zarur bo‘ladi.

Ushbu olimlarning ishlarini o‘rganish maktabgacha yoshdagi bolalarni tanqidiy fikrlashga tayyorlashning eng samarali usullari haqidagi tushunchamizni boyitadi. Ular tanqidiy fikrlashni rivojlantirish jarayonidagi individual yondashuvlar, ijobiy munosabat va mustahkam bilim olish muhitining ahamiyatini ta’kidlaydilar. Bularning barchasi maktabgacha ta’lim tizimida yuqori darajadagi tanqidiy fikrlashni shakllantirishda muhim rol o‘ynaydi. [4,5].

Tahlil va natijalar. Xorijiy tajribalarni milliy ta’lim tizimiga tatbiq etish jarayonida ularni to‘g‘ridan-to‘g‘ri ko‘chirish emas, balki milliy madaniyat, mentalitet va an’analar bilan uyg‘unlashtirib transformatsiya qilish lozim. Shu bois, milliy metodik yondashuvlarni ishlab chiqish jarayonida xalqaro tajribadan olingan ilg‘or amaliyotlarni o‘rganish, ularni pedagogik an’analarga mos ravishda takomillashtirish zarur. Shuningdek, maktabgacha ta’lim tizimida xorijiy tajribalarni o‘rganish zarurati, ularning o‘ziga xos jihatlari hamda milliy tizimga moslashtirish masalalari xalqaro metodikalar negizida maktabgacha ta’limda sifatni oshirishga qaratilgan innovatsion yondashuvlarni tahlil qilish bugungi kunning dolzarb masalalaridan biri bo‘lib, ushbu jarayon milliy ta’lim tizimini modernizatsiya qilish va bolalar rivojlanishida optimal natijalarga erishish imkonini beradi.

AQShda maktabgacha ta’lim konsepsiyalarida tanqidiy fikrlashni rivojlantirish ta’limning asosiy maqsadlaridan biri hisoblanadi. Bu jarayon nafaqat aqliy rivojlanishni, balki bolalarning mustaqil qaror qabul qilishi, muloqotga kirishishi, kreativ fikr yuritishi kabi fazilatlarni shakllantiradi. [6].

AQShda maktabgacha ta’lim markazlashgan emas, turli shtatlar tomonidan mustaqil boshqariladi, biroq hamma joyda quyidagi umumiy yondashuvlar amal qiladi:

Bola markazdagi ta’lim. Pedagog yo‘naltiruvchi bo‘ladi. Bola o‘zi izlab topadi, tahlil qiladi va xulosa chiqaradi.

Tajriba orqali o‘rganish. Bolalar ko‘proq amaliy faoliyat orqali o‘rganadi: qurish, tajriba o‘tkazish, o‘yin orqali muammolarni hal qilish.

O‘yin asosida o‘qitish. O‘yin tanqidiy fikrlashni shakllantiruvchi asosiy vosita sifatida qaraladi.

Ochiq savollar tizimi. Pedagog “Ha,yo‘q” bilan cheklanmaydigan savollar beradi: Nega bunday bo‘ldi? Qanday o‘zgartirish mumkin? Seningcha, eng maqbul yechim qaysi?

Finlandiya ta’lim tizimi dunyoda eng ilg‘or tizimlardan biri bo‘lib, unda tanqidiy fikrlashni erta yoshdan rivojlantirish ustuvor vazifa hisoblanadi. Maktabgacha ta’lim (ECEC) jarayonida ushbu ko‘nikma o‘yin, tajriba, mustaqillik, muammoni hal qilish orqali shakllantiriladi.

Quyida Finlandiya modelining asosiy jihatlari keltirib o‘tamiz.

Bola markazidagi ta’lim. Finlandiyada ta’limning asosiy tamoyili - “bola o‘zi topadi, o‘zi o‘rganadi”.

O‘yin orqali o‘qitish - tanqidiy fikrlashning asosiy mexanizmi. Finlandiyada o‘yin - bolalarning “eng asosiy ish faoliyati”.

Tabiat bilan o‘rganish. Finlandiya bog‘chalarining 70-80% mashg‘ulotlari ochiq havoda o‘tadi. Tabiat o‘zi -katta laboratoriya.

Muammoli vaziyatlar metodikasi. Kundalik mashg‘ulotlarda muammo qo‘yiladi va bolalar guruhda uni hal qiladi:

STEAM yondashuvi

Yaponiyada maktabgacha ta'limning asosiy maqsadi - bolani mustaqil fikrlashga, muammolarni o'zi hal qilishga, boshqalar fikrini hurmat qilishga o'rgatish. Bunda asosan o'yin, kuzatish va savol-javob asosiy vosita bo'lib xizmat qiladi.

Yapon maktabgacha ta'limida bolalarda tanqidiy fikrlash quyidagilar orqali rivojlantiriladi:

Mustaqil fikr bildirish

O'z xatosidan o'rganish

Guruh bilan ishlash

Muammoni turli yo'llar bilan hal qilish

AQSH, Finlandiya,va Yaponiya maktabgacha ta'lim tizimida bolalarning tanqidiy fikirlashni taqqoslama jadvali

Ko'rsatkich	AQSh	Finlandiya	Yaponiya
Ta'lim	Kompetensiya va natija	Jarayon va rivojlanish	Strukturaviy, intizom
Pedagog roli	Faol yo'naltiruvchi	Kuzatuvchi-fasilitator	Yo'naltiruvchi va nazoratchi
Asosiy metodlar	Muammoli vaziyat, loyiha, texnologik o'yinlar	Ochiq savollar, o'yin, tajriba	Ijtimoiy o'yin, dramatizatsiya, tartiblangan mashg'ulotlar
Texnologiya	Yuqori	Minimal	O'rtacha, qo'llanadi lekin kam
Baholash	Kompetensiya, natija	Jarayon sifatida	Strukturaviy kuzatuv va tartib
Bolaga erkinlik	O'rta darajada	Yuqori	Pastroq, ko'proq tartiblangan

Umumiyliklar: tanqidiy fikrlash har uch mamlakatda markaziy kompetensiya, o'yin asosiy vosita, guruh muhokamasi va savol-javob jarayoni qo'llaniladi.

Farqlar:

AQSh: texnologiya va loyiha asosida kompetensiya.

Finlandiya: tabiiy o'yin, jarayon va mustaqil kashfiyot.

Yaponiya: strukturaviy, ijtimoiy hamkorlik va tartib asosida.

AQSh, Finlandiya va Yaponiya maktabgacha ta'lim tizimlarining taqqoslanishi shuni ko'rsatadiki, har uch davlat bolalarda tanqidiy fikrlashni rivojlantirishga katta e'tibor qaratadi, ammo buni amalga oshirishda o'ziga xos yondashuvlarga ega.

AQSh modeli ko'proq kompetensiya va natijaga yo'naltirilgan bo'lib, muammoli vaziyatlar, loyihaviy ishlar va texnologik vositalardan foydalanish orqali bolalarning mustaqil fikrlashi, savol berishi va ijodiy yechim topishiga sharoit yaratadi. Bu yondashuv tezkor muammo yechish, erkin fikr bildirish va liderlik sifatlarini rivojlantiradi.

Finlandiya ta'limi esa jarayon va bolaning individual rivojlanishiga asoslanadi. Erkin o'yin, tabiiy kuzatishlar, ochiq savollar, tashqi muhitda kabi usullar bolada tanqidiy fikrning tabiiy shakllanishini qo'llab-quvvatlaydi. Bu tizimda bolaga eng katta erkinlik beriladi, baholash esa jarayonni kuzatish orqali amalga oshiriladi. Natijada bolada ichki motivatsiya, mustaqillik va mulohaza yuritish kuchli rivojlanadi. Natijada bolada ichki motivatsiya, mustaqillik va mulohaza yuritish kuchli rivojlanadi.

Yaponiyada esa tanqidiy fikrlash intizom, jamoaviy ish va kundalik vaziyatlardan o'rganish orqali shakllantiriladi. O'yin orqali tajriba o'tkazish, "nega?" savollari, konstruktiv o'yinlar (o'z-o'zini tahlil qilish) usuli bolaga xato ustida ishlash, sabab–oqibatni tahlil qilish va muammoni bir nechta yo'l bilan hal qilish ko'nikmasini beradi.

Xulosa qilib aytganda maktabgacha ta'lim bolalarning intellektual, ijtimoiy va hissiy rivojlanishida muhim bosqich hisoblanadi. AQSh, Finlandiya va Yaponiya maktabgacha ta'lim

tizimlarida bolalarda tanqidiy fikrlashni rivojlantirishga katta e’tibor qaratiladi, ammo buni amalga oshirishda har bir davlat o‘ziga xos yondashuvlardan foydalanadi. Qiyosiy tahlil shuni ko‘rsatadiki, xorijiy ilg‘or amaliyotlarni milliy ta’lim tizimiga moslashtirish orqali bolalar rivojlanishida optimal natijalarga erishish mumkin va bu maktabgacha ta’lim sifatini oshirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati.

1. O‘zbekiston Respublikasining “Maktabgacha ta’lim va tarviya to‘g‘risida”gi Qonun. Toshkent, 16-dekabr, 2019 yil. konsepsiyasini tasdiqlash to‘g‘risida”gi PQ-4312-sonli Qarori. https://lex.uz/docs/4327235

2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 8 maydagi “O‘zbekiston Respublikasi maktabgacha ta’lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to‘g‘risida”gi PQ-4312-sonli Qarori. https://lex.uz/docs/4327235

3. O‘zbekiston Respublikasining “Ilk qadam”. Maktabgacha ta’lim tashkilotlarining davlat o‘quv dasturi. Tuzuvchilar: И.В.Грошева, Л.Г.Евстафева, D.T.Mahmudova, Sh. B. Nabixonova, S. V. Pak, G. E. Djanpeisova. – T.: MTV, 2018. – 69 bet

4. Ishmuxamedov R.J., Yuldashev M. Ta’lim va tarbiyada innovatsion pedagogik texnologiyalar.T.: “Nihol” nashriyoti, 2013, 2016.–279b.

5. Ishmuhamedov R. O‘quv jarayonida interfaol uslublar va pedagogik texnologiyalarni qo‘llash uslubiyati. T.: RBIMM, 2008. 68 b.

6. Hännikäinen, M., & Rasku-Puttonen, H. Promoting Learning Through Play in Finnish Early Childhood Education. 2010. Scandinavian Journal of Educational Research, 54(5), 427–444.

7. Kinos, J. The Finnish Early Childhood Education and Care System. International Journal of Early Childhood, (2011). 43(3), 257–265.

8. Puroila, A.-M., & Estola, E. nceptions of Childhood in Finnish ECEC. Early Child Development and Care, 2014. Co 184(2), 272–285.

MUNDARIJA:

Qurbonov G'ulomjon G'afurovich Ochilboyeva Maftuna Dilshod qizi	*Matematik ta'limda differensial yondashuv tushunchasi va uning shakllanishining hozirgi holati*	**6**
Xusanova Gulasal Shuhratjon qizi Husanboyeva Xurshidabonu Muhammadamin qizi	*Axborot texnologiyalarining chet tilini o'qitish metodikasidagi o'rni va ahamiyati*	**10**
Nasirdinova Gulshoda Donyorbek qizi Abdumalikova Marjona Doniyorjon qizi	*Kollaborativ o'qitish texnologiyasi "boshlang'ich ta'lim pedagogikasi" faniga tatbiq etish imkoniyati*	**13**
Alimdjanova Dilbar Negmatovna	*Jamoat salomatligini fanini o'qitishda mualliflik pedagogik texnologiyalari*	**18**
Raximova Nasiba Nuriddinovna	*O'smirlarda agressiya muammosini o'rganishning nazariy-metodologik asoslari*	**22**
Bozorova Nazokat Mamasoatovna	*Tarixiy podkastlar va videobloglar o'quvchilarning kognitiv faolligini rivojlantirish shakli sifatida*	**26**
To'rayeva Dilovar Naimovna	*Kichik yoshdagi o'quvchilarning badiiy asarni tahlil etishdagi psixologik xususiyatlari*	**30**
Bobomurodova Mahzuna Ortiq qizi	*Gidronimlarda geografik va tarixiy omillarning aks etishi*	**33**
Giyasova Zuxra Raxmatullayevna	*Gaz molekulalarining tezliklar bo'yicha taqsimoti: desmos yordamida raqamli vizualizatsiya va didaktik imkoniyatlar*	**36**
Bekimbetova Gulnaz Nabatovna	*Methodology for using educational materials on natural resources in theoretical classes*	**43**
Narmuradova Rayhon Uktamovna	*Huquqni muhofaza qiluvchi organlar xodimlarini psixologik tahlilga o'rgatishning ahamiyati*	**48**
Itolmasova Nafisa Furqatovna	*Kasbiy qobiliyat tushunchasi va uning psixologik asoslari*	**51**
Yunusova Sohiba Abdulmamidovna Raxmataliyeva Marjona Xurshidjon qizi	*Jarayonlarni boshqarishda rejiniring va kaizen uslublari asosida samaradorlikni oshirish*	**54**
Narmuradova Rayhon Uktamovna	*Jinoyat sodir etishda affekt holatining psixologik va huquqiy bahosi*	**57**
Ismatova Kamola Azizjon qizi	*Bola psixik taraqqiyotida oilaning ahamiyati*	**60**
Очилова Мехрубон Суратовна	*Значение курсов повышения квалификации учителей цифровой грамотности и применению образовательных платформ на уроках географии*	**64**
Sirojov Otajon Orifjonovich	*Talabalarning o'quv faoliyatini raqamli texnologiyalar asosida tashkil qilishning integrativ mexanizmlarini takomillashtirish*	**69**
Islomov Nurtoy Nomoz o'g'li	*Talabalarda atamalar bilan ishlash ko'nikmalarini takomillashtirish*	**76**

Madaminova Gulzira Gulamkadirovna	*Ingliz tili o'qitishda o'quvchilarning kognitiv kompetensiyani rivojlantirish metodlari tahlili*	**80**
Eshmuminova Oybarchin Botirovna	*Maktabdan tashqari ta'lim strategiyalari: istiqbolli yo'nalishlar, strategik rejalashtirish va amaliy tadqiqotlar*	**84**
Ibodulloyev Nurali Sheraliyevich	*Raqamli texnologiyalardan foydalanishning ta'lim jarayonidagi o'rni*	**88**
Odamova O'g'iljon Kenjayevna	*Ta'lim muassasalarida psixologik xizmatning samaradorligini oshirishda ertak terapiyasining o'rni*	**91**
Shikarov Tolib Tavakalovich	*Raqamli pedagogikada adaptiv ta'lim texnologiyalari: talabalarning individual ehtiyojlarini qondirish va o'quv samaradorligini oshirish*	**95**
Raximov Azizbek Normurodovich	*Jadid munavvarlar faoliyatida vatanparvarlik tarbiyasining pedagogik mohiyati*	**99**
Shomurodova Nozima Baxriddin qizi	*Maktabgacha yoshdagi bolalarda tanqidiy fikrlashni rivojlantirishda xorijiy tajribalar tahlili*	**104**
Xolmirzayeva Shahnoza Majidovna	*Maktabgacha yoshdagi bolalarda mustaqillik va ijodiy tashabbusni rivojlantirishning pedagogik asoslari*	**108**
Tangirov Farxodjon Mamatyakubovich	*Loyihaga asoslangan faoliyatning o'quvchilar meta-fan kompetensiyalari va texnologik madaniyatini rivojlantirishga ta'siri*	**112**
Rasulov Rustambek Odilovich Xoshimov Mirjalol Murodjon o'g'li	*Xalqaro aloqa: mohiyati, rivojlanishi, va zamonaviy tendensiyalar*	**119**
Baratova Nozima Xidirova Gavhar Rustamovna	*Raqamli texnologiyalar asosida barqaror turizmni rivojlantirish istiqbollari*	**123**
Urazaliyeva Dilraboxon Nishonboyevna	*O'smirlarda suisid xavfining bio-psixo-fiziologik mexanizmlari: masofaviy psixogen ta'sir sharoitida tibbiy-psixologik yondashuv*	**129**
Kurbonov Munis Ro'zmetova Muhabbat	*Ta'lim jarayonida pedagogik yondashuv axborotlashtirishning ahamiyati*	**137**
Farmonova Dildora Sobirovna	*Nogiron bolalarning jamiyatga moslashuvidagi to'siqlar*	**140**
Axmadova Gulbashakar Azizbekovna	*Erta bolalikda emotsional befarqlikning oqibatlari*	**143**
Tojiboyev Ziyodilla A'zamjon o'g'li	*Raqamli iqtisodiyot sharoitida milliy iqtisodiyotni rivojlantirishning nazariy va amaliy jihatlari*	**147**
Umaraliyeva Hilola Fazliddin qizi	*Talabalarning kommunikativ kompotentligi guruhiy o'zaro ta'sir samaradorligining prediktori sifatida*	**149**
Kozieva Ikbol Komilzhonovna	*Onomastics funktions*	**153**
Ismatova Dilafruz To'ymuratovna	*Zamonaviy jamiyatda oilaviy qadriyatlar transformatsiyasi: an'anaviy modeldan individualistik modelga o'tish jarayoni*	**156**
Ziyadilloyeva Malikabonu Abdulloyevna	*Approaches to studying individual soldier performance and group interaction in the armed forces*	**160**

Ashrapov Nodirbek Namoz o'g'li	*O'smirlik davrida kognitiv jarayonlarning shakllanishiga ta'sir etuvchi ijtimoiy-muhit omillari va ularning shaxs kamolotidagi ahamiyati*	**164**
Hamroyev Jasur Umedovich	*Oliy ta'lim muassasalarida sun'iy intellekt texnologiyalari asosida talabalarning innovatsion tafakkuri va muammoli vaziyatlarni hal etish kompetensiyalarini rivojlantirish mexanizmlari*	**169**
Axmadov Nazirjon Rahmat o'g'li	*Social and psychological factors in the development of positive behavior in adolescents*	**173**
Rustamov Shavkat Shuxratovich	*Pedagogical and psychological approaches to developing students' innovative competence*	**177**
Назаров Акмал Мардонович	*Психологические факторы развития креативного мышления и инновационного подхода у студентов*	**180**
Ганджиев Феруз Фуркатович	*Проявления агрессии среди подростков в социальных сетях и их психологические последствия*	**184**
Дехконбоев Шохжахон Ойбекович	*Методы и подходы судебно-психологической экспертизы при оценке эмоционального состояния личности*	**189**
Zoirov Abduqodir Askarovich	*Talabalarda diqqat sifatlari rivojlanishining psixologik determinantlari*	**193**
Xolmo'minova Yasmina Ma'murjon qizi	*Maxsus ehtiyojli bolalar bilan ishlashda individual ta'lim dasturlarining samaradorligi*	**197**
Khusanova Gulasal Shuhratjon kizi, Fozilova Shakhzoda Aslam kizi	*Comparison of the effectiveness of online and offline learning*	**200**
Raximova Moxinora Xoshimjanovna Ibrohimova Feruzabonu Ilyosbek qizi	*Rivojlangan xorijiy mamlakatlar ta'limi taraqqiyotining ayrim masalalari*	**203**
Шарипова Умида Шавкат кизи	*Факторы и проблемы исследования гендера в социолингвистике*	**206**
Тагирова Муштарий Махсудовна	*Своеобразные черты литературных и публицистических трудов джадидов*	**209**
Narziyeva Husnora	*Norasmiy savdoning shahar iqtisodidagi o'rni*	**212**
Xomidova Mahliyo Akobir qizi	*Elektron hisoblash mashinalari uchun yaratilgan dasturlar, ixtirolar, foydali modellar va sanoat namunalari*	**216**
To'raqulova Nargiza Ali qizi	*Yozuvning vujuga kelishi va tilshunoslikdagi ahamiyati*	**219**
Qovlonbekov Abdulaziz Abdullajon o'g'li.	*Para sportchilarni qo'llab quvvatlashning ijtimoiy psixologik determinatlari (o'smir yoshidagi parasportchilar misolida).*	**222**
Diyorbek Abrayev Mamarajab ogli	*Translation of culturally-bound words from english into uzbek: challenges and strategies*	**225**
Sharipova Shukronaxon Baxtiyorjon qizi	*O'zbek xalq og'zaki ijodi va uni maktabgacha yoshdagi bolalar emotsional intellektini rivojlantirishda qo'llashning psixologik asoslari*	**228**

Rahmatova Nasiba Sobirovna	*Gender psixologiyasida jinsiy farqlanish muammolarini tahlil qilishda erkaklar va ayollarning rollari*	***231***
Ro‘ziyev Ulug‘bek Muzzafarovich	*O‘smirlardagi emotsional zo’’riqishlar va ularni kelib chiqish sabablari*	***238***
Mirzayeva Dilshoda Ikromjonova Sayfidinova Aziza Tolibovna	*O‘zbek va ingliz leksikasida nabotot obrazlarining metaforik talqini*	***242***
Qodirova Dilnoza Murtazoyevna	*Talabalarda professional identifikatsiya jarayonining psixologik determinantalari*	***244***
Tajibayev Shohruh Maqsudovich	*The influence of psychological characteristics on guides’ communicative skills and their professional significance*	***251***
Sharopov Suxrob Shodi o’g’li	*O‘smirlarda refleksiv xususiyatlar va tanqidiy fikrlash o‘rtasidagi bog‘liqlik*	***256***

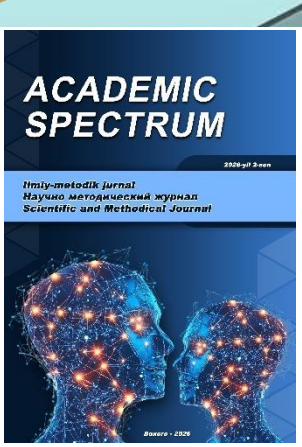

“ACADEMIC SPECTRUM”
ILMIY METODIK JURNALI UCHUN MAQOLALARNI RASMIYLASHTIRISH TALABLARI

“ACADEMIC SPECTRUM” ilmiy jurnali mualliflari diqqatiga!

1. “ACADEMIC SPECTRUM” ilmiy jurnali ilmiy maqolalarni o’zbek, rus va ingliz tillarida chop etadi.

2. E’lon qilinadigan maqolalarga bo’lgan asosiy talablar:

- ishning dolzarbligi va ilmiy yangiligi;
- maqolaning hajmi: adabiyotlar ro’yxati, chizma va jadvallar inobatga olingan holatda 3-8 betgacha;
- maqola nomi, annotatsiya (50-60 ta so’z) va tayanch so’zlar (8-10 ta) ingliz, o’zbek va rus tillarida keltiriladi.

3. Maqola boshida mavzu, muallifning F.I.O. (to’liq yozilishi kerak), mualliflar bir nechta bo’lsa, ularning har biri haqida to’liq ma’lumotlar berilishi shart, tashkilot, shahar, mamlakat, muallifning e-maili ko’rsatiladi. Matnda kirish qismi, tadqiqot obyekti va qo’llanilgan metodlar, olingan natijalar va ularning tahlili, xulosa, adabiyotlar ro’yxati, albatta, keltiriladi. Maqolada keyingi 10-15 yilda e’lon qilingan adabiyotlarga havola qilinishi tavsiya etiladi.

4. Matn uchun: Microsoft Word; Times New Roman, 12 shrift, maqola nomi bosh harflarda, interval 1,0; abzas 1,0 sm, yuqori va pastki tomon 2 sm, chap va o’ng tomon 2 sm.

5. Agar maqolaga rasm, jadval, diagramma, sxema, chizma, turli grafik belgilar kiritilgan bo’lsa, ular aniq va ravshan tasvirlanishi, qisqartmalarning to’liq izohi yozilishi lozim. Formulalar matnga maxsus kompyuter dasturlarida kiritilishi kerak.

6. Iqtibos olingan yoki foydalanilgan adabiyot satr osti izohi tarzida emas, balki maqola oxirida asosiy matndagi ketma-ketligi asosida umumiy ro’yxatda ko’rsatiladi. Matn ichidagi ko’chirmadan so’ng iqtibos olingan asarning ro’yxatdagi tartib raqami va sahifasi kvadrat qavs ichida beriladi. Bu o’rinda kitob, to’plam, monografiyalar uchun mualliflarning ism-familiyalari, manbaning to’liq nomi, nashr ko’rsatkichi (shahar, nashriyot va nashr yili) ko’rsatiladi. Jurnal maqolalari va boshqa davriy nashrlar uchun mualliflarning ism-familiyalari, maqola nomi, jurnal nomi, yili va soni, sahifa nomeri ko’rsatiladi.

7. Maqola matni kamida 70-80 % muallifning shaxsiy izlanishlari natijasiga asoslanishi lozim. Topshirilgan maqolalar “Antiplagiat” tizimi yordamida tekshiriladi.

8. Tahririyatga taqdim qilingan maqolalar tahririyat tomonidan taqrizga beriladi. Maqola taqrizdan qaytgach, agar zarur bo’lsa, barcha savol va e’tirozlar bo’yicha muallifga qayta ishlash uchun taqdim etiladi. Maqola nusxalari qaytarilmaydi.

9. Tahririyat maqolani taqrizga yuboradi, taqriz ijobiy bo’lsa maqola jurnalda chop etish uchun qabul qilinadi. Jurnalda anjuman tezislari va ma’ruzalari chop etilmaydi. E’lon qilingan materiallarning haqqoniyligiga va ko’chirilmaganligiga shaxsan muallif javobgardir.

10. Tahririyat maqolaga ayrim kichik o’zgartirishlarni kiritishi mumkin. Yuqoridagi talablarga javob bermaydigan maqolalar tahririyat tomonidan ko’rib chiqilmaydi va muallifga qaytarilmaydi.

11. Ijobiy taqriz berilgan maqola tahririyat tomonidan qabul qilingan sanaladi. Jurnal tahririyati maqola matnini qisqartirish va unga tahririy o’zgartirishlar kiritishga haqlidir.

12. Yuqoridagi talablarga javob bermaydigan maqolalar tahririyat tomonidan qabul qilinmaydi va ko’rib chiqilmaydi.

Jurnal O‘zbekiston Respublikasi Buxoro viloyat Axborot va Ommaviy komunikatsiyalar boshqarmasi tomonidan 2025-yil 26-dekabrdagi №1273056 sonli guvohnoma bilan ro‘yxatga olingan.

Tahririyat manzili: 200117, O‘zbekiston Respublikasi,
Buxoro shahri Alpomish ko‘chasi, 9-uy
Elektron manzil: https://fanistiqbollari.uz
Telegram raqami: -998 (91) 245-46-66

“ACADEMIC SPECTRUM” ilmiy-metodik jurnal.
Buxoro
2026. № 2-Son.